

nævn, råd eller lignende, hvor hvervet efter lovgivningen skal varetages af en dommer, eller af en person der opfylder betingelserne for at blive udnævnt til dommer, og hvor ressortmyndigheden på grund af hvervets særlige karakter ønsker, at dette varetages af en dommer.

Privat bibeskæftigelse for dommere omfatter dels virksomhed som formand for eller medlem af stående voldgiftsretter eller deltagelse i private og faglige voldgiftssager og i private klagenævne, dels hverv som ikke er specielle for dommere, herunder undervisnings- og censorvirksomhed, forfatter- og foredragsvirksomhed, deltagelse i legatbestyrelser m.v.

Offentlig bibeskæftigelse

Foruden de almindelige domstole (Højesteret, landsretterne, byretterne og Sø- og Handelsretten) er der ved forskellige love oprettet en række *særlige domstole*, herunder Den Særlige Klageret, Arbejdsretten og Tjenestemand retten. Disse retter beklædes bl.a. af dommere, der varetager hvervet ved siden af hovedbeskæftigelsen ved de almindelige domstole og får særskilt vederlag herfor.

Foruden disse særlige domstole er der i Danmark med hjemmel i lovgivningen oprettet en række *administrative nævne og råd*. Baggrunden herfor er bl.a., at man i Danmark i modsætning til en række andre europæiske lande ikke har forvaltningsdomstole. I grundlovens § 63, stk. 2, er der åbnet mulighed for at oprette forvaltningsdomstole, men indtil videre har man valgt i stedet at opbygge et administrativt rekursystem, der indebærer, at den sidste administrative rekursbehandling på en lang række områder foretages af kollegiale organer, oftest benævnt som nævne eller råd. I mange af disse organer sidder dommere som formænd eller medlemmer.

Oftest er reglerne om disse organer udformet således, at tvister mellem borgere og forvaltningen ikke kan indbringes for domstolene, før sagen har været behandlet i vedkommende nævne eller råd. I praksis er det kun en meget beskeden del af nævnenes afgørelser, som indbringes for domstolene.

En anden vigtig gruppe er de nævne, der behandler sager af disciplinær karakter navnlig inden for de liberale erhverv. Som eksempler kan nævnes Advokatnævnet, Revisor nævnet og Arkitekt nævnet.

Til offentlig bibeskæftigelse kan endvidere henregnes deltagelse i *lovforberedende arbejde*, hvor dommere i en række tilfælde beskikkes som medlemmer af lovforberedende udvalg. Navnlig kan nævnes Retsplejerådet, Straffelovrådet og Straffe retsplejeudvalget.

Privat bibeskæftigelse

For så vidt angår privat bibeskæftigelse er der navnlig grund til at fremhæve voldgiftssager og private klagenævne.

Tvister inden for bygge- og anlægsvirksomhed afgøres for langt de fleste sagers vedkommende af *Voldgiftsretten for Bygge- og Anlægsvirksomhed*. Voldgiftsrettens formandsskab består af højesterets- og landsdommere.

De såkaldte *faglige voldgifter* er en integreret del af det arbejdsretlige system. I lovgivningen er det bestemt, at sager om fortolkning af kollektive overenskomster skal afgøres ved faglig voldgift. Dommere, herunder ikke mindst de dommere, der er medlemmer af Arbejdsrettens formandsskab, fungerer ofte som opmænd i faglige voldgifter.

For så vidt angår *private voldgifter* er det i voldgiftsloven bestemt, at parterne i en tvist kan vælge at lade tvisten afgøre ved voldgift frem for af de almindelige domstole. Internationale konventioner, som Danmark har tilsluttet sig, indeholder ligeledes regler om voldgiftsbehandling. Dommere deltager ofte som opmænd i disse voldgifter ved, at parterne eller de partsudpegede medlemmer af vedkommende voldgiftsret anmoder dem herom. En dommer kan også udpeges af Det Danske Voldgiftsinstitut eller af en retspræsident. I sjældnere tilfælde indtræder dommeren som partsudpeget voldgiftsmand.

På en række områder eksisterer der *private klage- og ankenævne*, som behandler klager fra forbrugere. Forbrugerklagenævnet kan i medfør af forbrugerklagenævnsløven godkende, at klager, der ellers kunne behandles i nævnet, i stedet behandles ved klage- eller ankenævne omfattende bestemte brancher eller andre afgrænsede områder. Som eksempler på sådanne autoriserede klagenævne, hvori dommere deltager som formænd, kan nævnes Ankenævnet for Forsikring, Pengeinstitutankenævnet, Realkreditankenævnet og Klagenævnet for Ejendomsformidling.

Der henvises endvidere til beskrivelsen af de forskellige former for bibeskæftigelse i betænkningen side 343-350 og side 372-376.

6.1.2. Regler om bibeskæftigelse

Det følger af tjenestemandsløvens § 17, at en tjenestemand kun må have beskæftigelse ved siden af sin stilling, for så vidt og i det omfang det er foreneligt med den samvittighedsfulde udøvelse af de til tjenestemandsstillingen knyttede pligter og med den for stillingen nødvendige agtelse og tillid.

For dommeres vedkommende gælder yderligere reglen i retsplejelovens § 47, ifølge hvilken en dommer kun med tilladelse fra et råd bestående af præsi-